

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,

за магістерською програмою професійного спрямування

«Облік, аудит і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю»

на тему: **«Облік, контроль і аналіз стану та руху основних засобів: діючий стан і шляхи удосконалення»**

Виконавець:

студентка факультету бухгалтерського обліку і
оподаткування

Жукова Катерина Миколаївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор Лоханова Н. О. _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ОДЕСА – 2018

АНОТАЦІЯ

Жукова Катерина Миколаївна, «Облік, контроль і аналіз стану та руху основних засобів: діючий стан і шляхи удосконалення»,
(*назва кваліфікаційної роботи*)

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за магістерською програмою «Облік, аудит і оподаткування в управлінні підприємницької діяльності»,

Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів.

Об'єктом дослідження – є процеси обліку і контролю основних засобів.

Предметом дослідження є методичні і організаційні аспекти обліку й контролю основних засобів в умовах ринкових відносин.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку, контролю, аналізу і моделювання стану та руху основних засобів.

Проаналізовано дискусійні питання обліку і контролю основних засобів в умовах використання ПСБО 7 і МСФЗ 16; критично оцінено практику обліку основних засобів на підприємстві; проведено оцінку системи контролю і економічний аналіз стану та руху основних засобів.

Запропоновано рекомендації щодо поліпшення документального оформлення руху основних засобів і обліку витрат на ремонти та поліпшення основних засобів

Ключові слова: Основні засоби, амортизація, облік, контроль, аналіз

ANNOTATION

Zhukova E.M., «Accounting, control and analysis of the state and movement of fixed assets: current state and ways of improvement»,
(*work title*)

thesis for Master degree in specialty 071 «Accounting and taxation» under the program
«Accounting, audit and taxation in business administration»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters.

Object of study there are processes of accounting and control of fixed assets.

The subject of the study is the methodological and organizational aspects of accounting and control of fixed assets in a market economy.

The paper deals with theoretical aspects of accounting, control, analysis and modeling of the state and movement of fixed assets.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of _ accounting and control of property, plant and equipment under the conditions of use of PSAS 7 and IFRS 16; the practice of accounting for fixed assets at the enterprise is critically appraised; An assessment of the control system and the economic analysis of the state and movement of fixed assets has been made.

Recommendations for improvement of documentary registration of fixed assets movement and accounting of expenses for repairs and improvement of fixed assets are offered.

Keywords: fixed assets, depreciation, accounting, control, analysis

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У даний час усі підприємства незалежно від їхнього виду, форм власності і підпорядкованості ведуть бухгалтерський облік майна і господарських операцій відповідно до чинного законодавства.

Виробничо-господарська діяльність підприємства забезпечується не тільки за рахунок використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, але і за рахунок основних засобів.

Невід'ємною частиною господарських засобів підприємства є основні засоби. Без них не може здійснюватися жоден господарський процес. Відмінною рисою основних засобів є їхнє багатократне використання в процесі виробництва, зберігання початкового зовнішнього вигляду протягом тривалого періоду. Під впливом виробничого процесу і зовнішнього середовища вони зношуються поступово і переносять свою початкову вартість на витрати виробництва протягом нормативного терміну служби шляхом нарахування зносу (амортизації) згідно з встановленими нормами.

Велике значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства має поінформованість про наявність засобів праці та постійний контроль за їх ефективним використанням. Цьому сприяє добре побудований облік основних засобів.

Перехід України на принципи і методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності зумовив істотні зміни в порядку ведення бухгалтерського обліку основних засобів.

Першочергові питання, які характеризують порядок організації обліку та контроль основних засобів, детально розглядалися багатьма економістами, і це відтворено ними у статтях, навчально-методичній літературі. Однак, окремі питання досліджені недостатньо і потребують ретельного дослідження та науково обґрунтованих рекомендацій, оскільки значно змінилася методика бухгалтерського обліку в цілому та, зокрема, основних засобів.

Розвитку теорії і практики питань бухгалтерського обліку та контролю основних засобів присвячені роботи Александрова М.М., Базилюк А.В., Бабяк Н.Д., Богацької Н.М., Лук'янцова С.І., Оркуш Е., Прокопенка В. й інших.

Щоб відповідати сучасним вимогам, організація і методологія обліку повинна забезпечувати повсякденні запити управління, бути надійним економічним інструментом управління підприємством. Але на практиці ще є багато ситуацій, коли це положення не виконується. Це повною мірою стосується обліку й контролю основних засобів.

Економічні перетворення, які здійснюються в Україні протягом останніх років, спрямовані на реформування господарського механізму адекватного ринковій економіці. Особливе місце в цьому займає організація обліку та контролю наявності, руху і технічного стану основних засобів.

Отже, дослідження обліку і контролю наявності, руху і технічного стану основних засобів є актуальним.

Мета дослідження полягає у дослідженні методики і організації обліку і контролю основних засобів у сучасних умовах господарювання та у розробці певних пропозицій щодо удосконалення методики обліку і контролю основних засобів з урахуванням національних і міжнародних стандартів обліку і звітності.

Завдання дослідження:

- описати питання придбання, зносу і вибуття основних засобів, розглянути їх в тісному взаємозв'язку з чинним законодавством;
- дослідити ряд цифрових прикладів по найбільш складним питанням обліку, що відбивають основний набір господарських операцій,
- визначити недоліки процесу обліку і внутрішнього контролю основних засобів та надати пропозиції щодо їх усунення;
- проаналізувати показники стану та ефективності використання основних засобів з метою визначення їх динаміки;
- запропонувати рекомендації щодо поліпшення системи обліку і контролю основних засобів на підприємстві.

Об'єкт дослідження - процеси обліку і контролю основних засобів.

Предмет дослідження - методичні і організаційні аспекти обліку й контролю основних засобів в умовах ринкових відносин.

Методи дослідження: системний аналіз – для деталізації і розчленування об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтез – для узагальнення різних аспектів обліку і контролю основних засобів; інформаційне моделювання – для забезпечення дослідження нормативно-довідковими матеріалами; абстрагування – для формування узагальнених висновків на основі системного аналізу і синтезу теорій і практики організації системи забезпечення обліку основних засобів; конкретизація – для обґрунтування змісту форм облікового забезпечення дослідження документів та реєстрів обліку за формою і змістом – для виявлення їхньої відповідності щодо інформаційної ємності адекватного вимогам стандартів; опитування, фактична перевірка, порівняння, перерахунок, документальна перевірка, вибіркоче дослідження – при проведенні контролю основних засобів; статистичні і аналітичні розрахунки; порівняння – для зіставлення даних у динаміці; конструктивний – для групування пропозицій щодо обліку основних засобів; графічний – для наочного зображення результатів дослідження.

Інформаційна база дослідження - теоретичні та методологічні розробки вітчизняних та зарубіжних науковців, аналітичні матеріали, джерелами яких були наукові публікації, інформація бухгалтерського обліку, фінансової та статистичної звітності підприємства за 2015-2017 рр.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (56 найменувань) та 12 додатків. Загальний обсяг роботи становить 121

сторінок. Основний зміст викладено на 113 сторінках. Робота містить 22 таблиці, 2 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: Дискусійні аспекти обліку основних засобів в умовах запровадження МСБО 16 // Збірних магістерських наукових робіт, ОНЕУ, 2017.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні та організаційно-методичні основи обліку основних засобів»* розглянуто сутність і класифікацію основних засобів, особливості документального оформлення руху основних засобів, порядок нарахування амортизації (зносу) основних засобів, проаналізовано різниці в обліку основних засобів за національним П(С)БО 7 і МСБО 16 «Основні засоби» тощо.

У другому розділі *«Діюча практика обліку основних засобів на підприємстві та шляхи її удосконалення»* надано загальну економічну характеристику базового підприємства – ПП «Овочева база 5», проаналізовано особливості документального оформлення стану та руху основних засобів на підприємстві, розкрито методику ведення обліку основних засобів в умовах застосування автоматизованої програми «1С Бухгалтерія 8.0»

У третьому розділі *«Контроль, аналіз та моделювання в управлінні станом та рухом основних засобів»* запропоновано шляхи поліпшення системи внутрішнього контролю основних засобів, напрями проведення економічного аналізу стану та динаміки основних засобів, а також проведення моделювання впливу амортизації на фінансовий результат підприємства.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Невід'ємною умовою здійснення господарської діяльності є забезпечення підприємства, поряд з матеріальними і трудовими ресурсами, необхідними основними засобами будинками, спорудами, устаткуванням, транспортними й іншими засобами. Відмінною рисою основних засобів є тривалий час їхнього використання, поступовий знос і передача вартості на собівартість знову створеного продукту (виготовленої продукції, виконаних робіт і послуг).

2. Методика та організація облікового процесу руху основних засобів на аналізованому підприємстві ПП «Овочева база 5» забезпечує: контроль за зберіганням основних засобів; своєчасне, правильне документальне оформлення відображення в обліку надходження основних засобів (фондів), їх внутрішнього переміщення, ефективного використання, вибуття (ліквідація, реалізація, безкоштовна передача); своєчасне (щомісячне) відображення в обліку зносу (амортизації) основних засобів; відображення в

обліку витрат на ремонт основних засобів тощо.

3. На підприємстві в обліку використовують типові документи первинного обліку. Облікові номенклатури поточного обліку основних засобів на підприємстві ведуться в двох розрізах: рух та склад господарських засобів. Одиницею обліку основних засобів є інвентарний об'єкт. Кожному інвентарному об'єкту незалежно від його знаходження (в експлуатації або на складі) присвоюється відповідний інвентарний номер. Інвентарні номери повинні проставлятися на всіх первинних документах, які є підставою для відображення в обліку їх наявності або руху.

Синтетичний облік основних засобів відповідно до Плану рахунків на підприємстві ведеться на рахунку 10 «Основні засоби», що призначений для обліку наявності і руху основних засобів.

На підприємстві при нарахуванні амортизації використовують прямолінійний метод.

4. Для узагальнення інформації про наявність та рух основних засобів на використовують автоматизовану форму обліку з використанням програми 1С із роздрукуванням аналізів рахунку 10 «Основні засоби». Підсумкові записи після підписання їх виконавцем та головним бухгалтером або особою, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку, переносяться до Оборотно-сальдових відомостей і Головної книги. В звітності підприємства дані про рух основних засобів відображаються в Звіті суб'єкта малого підприємництва.

Розв'язання задач обліку основних засобів автоматизованим способом забезпечує можливість оперативної обробки інформації для обліку, контролю, аналізу, аудиту та управління за відповідний проміжок часу, сприяє підвищенню точності й достовірності облікових даних.

5. Важливим заходом, що сприяє здійсненню операцій з руху основних засобів, є внутрішній контроль. Основна мета внутрішнього контролю основних засобів полягає в забезпеченні дотримання законності й економічної доцільності господарсько-фінансової діяльності. Основними завданнями внутрішнього контролю основних засобів є контроль стану: правильності віднесення матеріальних активів до основних засобів; реальності оцінки і переоцінки основних засобів; правильності відображення результатів інвентаризації на рахунках бухгалтерського обліку; своєчасності й правильності документального оформлення й відображення у облікових регістрах надходження й вибуття основних засобів; правильності нарахування амортизації, своєчасності й повноти включення її у витрати виробництва; правильності нарахування й списання зносу основних засобів; відповідності й правильності оформлення списання основних засобів та ін. Основними джерелами внутрішнього контролю є: первинні документи реєстри синтетичного й аналітичного бухгалтерського фінансового обліку, дані квартальної й річної звітності; податкова, статистична й оперативна звітність.

6. В результаті перевірки правильності документування основних засобів на підприємстві за допомогою документального контролю було виявлено наступні помилки при заповненні первинних документів:

1) Не заповнення обов'язкових реквізитів в інвентарних картках обліку основних засобів.

2) Відсутність підписів, наявність помарок в акті на списання основних засобів.

3) Записи простим олівцем в акті приймання-передачі основних засобів.

4) Відсутність прочерків у вільних рядках в накладній на оприбуткування верстата.

5) Відсутність відмітки про дату запису до облікового реєстру та підписи особи, яка відповідає за обробку документу в накладній.

6) На підприємстві не використовується рахунок 286 згідно з законодавством переведення основних засобів до необоротних активів і груп вибуття при реалізації.

7) Внутрішнє переміщення об'єктів не завжди оформлюється Актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів тощо.

7. Одним з проблемних питань залишається порядок визначення ліквідаційної вартості основних засобів через складність оцінки активів у майбутньому. Так, для техніки, яка використовується на підприємстві необхідно робити прогноз на 5-10 років, для будівлі 40-50 років. При цьому фактично неможливо врахувати вплив на кінцеву вартість багатьох факторів, тому результат буде досить приблизним. Внаслідок цього, на підприємстві ліквідаційна вартість взагалі не визначається.

Таким чином, сума, яка підлягає перенесенню на витрати шляхом амортизації, встановлюється на рівні первісної вартості основних засобів, що не відповідає вимогам національного стандарту бухгалтерського обліку 7.

На підприємстві не завадило б посилити контроль за документальним оформленням операцій з основними засобами.

8. Зважаючи на наведені проблеми ведення обліку основних засобів на підприємстві, слід запропонувати шляхи вдосконалення.

Організація обліку основних засобів повинна бути цілісною, єдиною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів обліку, які охоплюють увесь комплекс облікових процедур з виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації, тому основними шляхами її удосконалення визначені наступні:

– вибір оптимальної за складом та обсягом облікової інформації, яка забезпечить реалізацію завдань, поставлених перед обліком основних засобів;

– розробка та запровадження удосконалених форм носіїв облікової інформації, найбільш адаптованих до структури, змісту та характеру інформації;

– розробка та запровадження раціональних схем документообігу, що дозволять із найменшими затратами трудових, матеріальних та фінансових ресурсів забезпечити своєчасне виконання поставлених завдань;

– розробка та запровадження раціональної технології вирішення облікових завдань, що забезпечить злагоджене функціонування облікового механізму.

9. Поліпшення потребують типові форми первинного обліку операцій з основними засобами. Первинна облікова документація про наявність, склад, рух та інші операції, що здійснюються з основними засобами, була затверджена наказом Мінстату «Про затвердження типових форм первинного обліку» № 352 від 29.12.1995 р. і містить окремі графи, що втратили свій зміст і на підприємствах не використовуються. Водночас окремі показники, наявність яких передбачена П(С)БО 7 "Основні засоби", опинилися поза реєстрацією в типових формах первинного обліку.

Таким чином, існує об'єктивна необхідність перегляду типових форм первинних бухгалтерських документів обліку основних засобів з метою пристосування їх до вимог Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Даному питанню повинна бути приділена особлива увага і знайдене рішення на загальнодержавному рівні, але кожний окремий бухгалтер має можливість самостійно його розв'язати. Адже, згідно з п. 2.7. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку №88 документування господарських операцій може здійснюватись з використанням виготовлених самостійно бланків, які повинні обов'язково містити реквізити типових або спеціалізованих форм документів.

10. Наступною пропозицією є оформлення у якості додатку до акту приймання-передачі об'єкта основних засобів окремого первинного бухгалтерського документа, що буде містити розрахунок формування первісної вартості об'єкта. Це необхідно саме тому, що усі витрати, пов'язані з надходженням об'єкта основних засобів підтверджуються окремими бухгалтерськими документами, проте остаточна сума первісної вартості, яка відображена в акті приймання-передачі об'єкта й інвентарній картці і складається з цих витрат, фактично не підтверджена первинним документом.

Для відображення в обліку витрат на ремонт основних засобів необхідно задіяти рахунок, що забезпечить:

- накопичення витрат на ремонт; їх розподіл та списання на відповідні рахунки, виходячи з місця використання основних засобів;
- отримання інформації про незакінчений ремонт, що буде відображатися у балансі.

Тому рекомендуємо до робочого плану рахунків підприємства додати активний субрахунок, який би відповідав за акумулювання витрат на ремонт та поліпшення основних засобів. Наприклад, субрахунок 1522 «Ремонт та поліпшення основних засобів»

З метою систематизації інформації рекомендуємо відкривати Картку аналітичного обліку витрат на ремонт основних засобів за об'єктами.

Реалізація вищенаведених дій дасть змогу удосконалити організацію та методику обліку та аналізу основних засобів, підвищити їх інформативність і прогнозувати ефективність їх використання на підприємстві.